

2023, 12 (3), 1791-1809 | Araştırma Makalesi

Online Çalgı Eğitiminde Değerlendirme

Tarkan YAZICI¹

Soner OKAN²

Öz

Model olarak nitel karakterli olan bu araştırma veri toplama tekniği açısından doküman incelenmesi desenindedir. Bu araştırmanın amacı, online çalgı eğitiminde değerlendirmenin önemini ve gerekliliklerini ortaya koyarak, çalgı eğitimcilerine online eğitimde kullanılabilir değerlendirmeye uygulamaları hakkında geniş bir perspektif sunabilmektir. Araştırmanın problem cümlesi; “online çalgı eğitiminde değerlendirmenin önemi nedir ve kullanılabilir değerlendirme uygulamaları nelerdir?” şeklindedir. Bu nedenle “online çalgı eğitiminde değerlendirme” ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taraması yapılarak, araştırmaya ait genel bir içerik belirlenmiştir. Elde edilen veriler incelenen dokümanlardan alıntılar yapılarak betimlenmiştir. Araştırma sonucunda; yüz yüze eğitim ile online eğitim arasında uygulama farklılıkları olduğundan değerlendirme biçimlerinin de birbirinden farklı olduğu; yüz yüze çalgı eğitiminde dersin içeriğine göre tek bir değerlendirme yöntemi yeterli olabilirken online çalgı eğitiminde hem eğitim-öğretim sürecinin hem de değerlendirme sürecinin farklı yöntemlerle gerçekleştirilebildiği; yüz yüze eğitimde, sınıf ortamında öğretmenin öğrenciyi doğrudan gözlemleyebildiği; değerlendirme yapmak amacıyla veri toplama işleminin online eğitime göre daha sade olabildiği ancak online çalgı eğitiminde, öğrenciyi eğitimi süresince ve süreç sonunda gözlemleyebilecek başta ses ve video dosyası olmak üzere birden fazla dosyaya ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına yönelik önerilerin bazıları şu şekildedir: Online çalgı eğitiminin değerlendirilmesi yalnızca sonuç odaklı değil hem süreç hem de sonuç odaklı bütüncül bir yaklaşımla yapılmalıdır; online çalgı eğitiminde yüz yüze etkileşim mümkün olmadığı için, değerlendirme aşamasında uygun değerlendirme araçları kullanılmalıdır; eğitimin başında tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme yapılmalıdır; online çalgı eğitiminde değerlendirme aşamasının da planlanması gereklidir; online çalgı derslerinin sağlıklı ve verimli sürüp sürmediğini belirlemek amacıyla süreç değerlendirme yapılmalıdır; gerekli düzenlemeler yapılarak süreç sonunda ürün değerlendirme yapılmalıdır. E-portfolio, akran değerlendirme ve öz değerlendirme yöntemlerinden de faydalanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Online, Online Eğitim, Çalgı, Çalgı Eğitimi, Değerlendirme, Çalgı Eğitiminde Değerlendirme.

Yazıcı, T. & Okan, S. (2023). Online Çalgı Eğitiminde Değerlendirme . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 12 (3) , 1791-1809 . <https://doi.org/10.15869/itobiad.1264388>

Geliş Tarihi	13.03.2023
Kabul Tarihi	29.06.2023
Yayın Tarihi	30.09.2023
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye, tyazici@mersin.edu.tr, ORCID:0000-0002-7028-7401

² Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Anasanat Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye, sonerokan@ksu.edu.tr, ORCID:0000-0001-6749-8163

2023, 12 (3), 1791-1809 | Research Article

Evaluation in Online Instrument Education

Tarkan YAZICI¹

Soner OKAN²

Abstract

This research is designed as a qualitative study, focusing on document analysis as a data collection technique. Its objective is to provide music educators with a broad perspective on assessment practices that can be utilized in online music education by highlighting the importance and requirements of evaluation. The research question is: "What is the importance of assessment in online music education and what assessment practices can be used?" To answer this question, a review of national and international literature related to "assessment in online music education" was conducted to establish a general content for the study. The data obtained from the reviewed documents was analyzed and described using quotations. The research findings indicate that there are differences in the application of assessment methods between face-to-face and online education. While single assessment method may be sufficient based on the content of face-to-face music education, online music education allows for various methods in both the teaching-learning process and the assessment process. In face-to-face education, teachers can directly observe students in a classroom setting, while online education requires multiple files, such as audio and video recordings, to observe students throughout the learning process and at the end of it for assessment purposes. Based on the research findings, several recommendations are made. These include the need for a comprehensive approach that focuses on both process and outcomes in assessing online music education, the use of appropriate assessment tools in the absence of face-to-face interaction, conducting assessment for recognition and placement at the beginning of the education, planning for the assessment stage in online music education, conducting process evaluation to determine the effectiveness and efficiency of online music lessons, and conducting product evaluation at the end of the process after necessary adjustments have been made. Additionally, leveraging e-portfolios, peer assessment, and self-assessment methods is suggested.

Keywords: Online, Online Education, Instrument, Instrument Training, Evaluation, Evaluation in Instrument Training.

Yazıcı, T. & Okan, S. (2023). Evaluation in Online Instrument Education . Journal of the Human and Social Science Researches , 12 (3) , 1791-1809 . <https://doi.org/10.15869/itobiad.1264388>

Date of Submission	13.03.2023
Date of Acceptance	29.06.2023
Date of Publication	30.09.2023
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Assoc. Prof., Mersin University, Faculty of Education, Department of Music Education, Mersin, Türkiye, tyazici@mersin.edu.tr, ORCID:0000-0002-7028-7401

² Assist. Prof. Dr., Kahramanmaraş Sutcu Imam University, Faculty of Fine Arts, Department of Music, Kahramanmaraş, Türkiye, sonerokan@ksu.edu.tr, ORCID:0000-0001-6749-8163

Giriş

Online eğitim, yüz yüze eğitime alternatif olarak ya da onun bir destekleyicisi olarak ortaya çıkmış ve günümüz dünyasında yerini almıştır. Online eğitimin pek çok tercih edilme nedeni bulunmaktadır. Eğitimi toplumun daha geniş kesimlerine yaymak, eğitim kaynaklarına ulaşmada dezavantajlı olan ya da çeşitli sebeplerle örgün eğitimi tamamlayamayan/sürdüremeyen bireyleri eğitim hayatına katmak, zorunlu hallerde yüz yüze eğitimin yerine alternatif bir eğitim şekli olarak kullanmak, iş gücü ve maliyetten tasarruf etmek bu nedenlerin bazılarıdır. Online eğitimde zaman ve mekânın esnekliği söz konusudur. Öğrenci öğretim kaynaklarına herhangi bir yerden herhangi bir zamanda teknolojik ağlar yoluyla ulaşabilmektedir. Bu durum öğrenciye dilediği zaman ve dilediği yerde öğrenimini sürdürme imkânı vermektedir. Online eğitim öğrencilere hem farklı ülkelerdeki üniversitelerin eğitimlerine katılma imkânı tanımakta hem de farklı ülkelerde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerin etkileşiminin artmasına da olanak sağlamaktadır (Kırtak Ad, 2020). Bireyin zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitimini sürdürebilmesi ve eğitim olanaklarının ulusal ve uluslararası düzeyde artması, online eğitimin avantajlarından bazıları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uzaktan öğretim, çevrimiçi öğrenme, e-öğrenme, dijital eğitim, web tabanlı öğrenme, uzaktan eğitim, sanal öğrenme gibi farklı isimlerle anılan online eğitim; Covid-19 nedeniyle durdurulan yüz yüze eğitiminin en önemli bileşeni olarak ön plana çıkmıştır (Sarıbaş ve Meydan, 2020). Dünyanın pek çok ülkesi gibi Türkiye’de de tüm eğitim kademelerinde eğitim-öğretim faaliyetlerine 11 Mart 2020 tarihinde ara verilmiş ve yüz yüze eğitim yerini online eğitim uygulamalarına bırakmıştır (Topalak, 2021). Bu süreçte müzik bölümlerinde eğitim-öğretim yapan çalgı eğitimcileri de diğer tüm alanlardaki eğitimciler gibi, üniversitelerin teknolojik altyapıları ölçüsünde online eğitime geçmek zorunda kalmışlardır. Dhawan’a göre (2020) bu süreçte geleneksel eğitim sistemini değiştirmekte isteksiz olanlar bile daha sonra tamamen online eğitim-öğretime geçmiştir. Çünkü uzaktan öğrenme mekân ve zamandan bağımsız olarak sunulabilen, bireylere eğitsel materyallerin elektronik ortamda uygun ve esnek olarak yapılandırılabilme, güncellenebilme ve farklı teknolojileri öğrenme sürecine katabilme, 7/24 kullanılabilme gibi özellikler içeren çağdaş ve etkin bir öğrenme biçimidir. Online öğretim zaman içerisinde evrimini tamamlamış, e-öğrenme ya da dijital öğrenme denen kavrama evrilmiştir (Yamamoto Telli ve Altun, 2020).

“Online eğitimle ilgili açıklamalar ve tanımlamalara bakıldığında zaman ve mekân yönünden bağımsız ortam, paydaşların okula gitme zorunluluğunun olmaması, teknoloji araçları ile derslerin işlenmesi, derslerin kayıt altına alınarak tekrar izlenmesi ve çağdaş yenilikçi bir eğitim yaklaşımı temaları ön plana çıkmaktadır” (Taşkın ve Aksoy, 2021). Bu temalar aynı zamanda online eğitimin avantajları olarak da karşımıza çıkmaktadır. Online eğitimin avantajlarından biri de bina, ulaşım, zaman ve kırtasiye gibi ihtiyaçların azaltılarak eğitim maliyetin düşürülmesidir. Okul binasının herhangi bir sınıfında ya da üniversitenin bir amfisinde belli sayıda öğrenciye verilecek ders, online eğitim yoluyla dünyanın her yerinden öğrencinin erişimine sunulabilmekte ve öğrenci istediğin zaman bu dersleri takip ederek öğrenimini deva ettirebilmektedir.

Yüz yüze eğitim öğrenci ve öğretmenin aynı anda hazır bulunduğu sınıfta yürütülürken, online eğitimde dersler eş zamanlı (senkron) ve eş zamansız (asenkron) olmak üzere birbirinden farklı iki şekilde yürütülmektedir. Eş zamanlı online eğitim

öğrenci ve öğretmenin, sanal sınıf ya da uzaktan öğretim sistemi olarak adlandırılan sistemde aynı anda iletişim kurmalarıyla gerçekleşmektedir. Öğrenci ve öğretmen sesli ve görüntülü iletişimin yanında dosya, video, ses paylaşımı yapabilmektedir. Eş zamansız online eğitimde ise öğrenci, daha önceden uzaktan eğitim sistemine yüklenmiş olan ders içeriklerine ulaşarak öğrenimini sürdürebilmektedir.

Online eğitim planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarında yüz yüze eğitime göre farklı niteliklere sahiptir. Çünkü yüz yüze eğitim, öğretmen ve öğrencilerin aynı anda birlikte bulunduğu sınıf ortamında gerçekleştirilirken; uzaktan eğitim senkron ya da asenkron olarak sürdürülmektedir. Öğretim etkinlikleri öğretmen-öğrenci iletişiminin şekline göre planlanmakta ve uygulanmaktadır. Uzaktan eğitime yönelik olarak tasarlanan uygulamalar yüz yüze eğitimdeki uygulamalardan farklı olduğu gibi, değerlendirme basamağı da farklılıklar taşımaktadır. Değerlendirme basamağında, sadece uzaktan eğitim süreci sonundaki durum değil; sürecin kendisi de değerlendirilmektedir. Uzaktan eğitimde değerlendirme, bir defaya mahsus yapılan bir işlem olmamakla birlikte uzaktan eğitimin her safhasında aktif olarak yürütülmesi gereken bir süreci ifade etmektedir. Çünkü uzaktan eğitim faaliyetlerinin başarıyla sonuçlandırılabilmesi için sürecin sürekli denetlenmesi, tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve gerekli durumlarda öğretim programının yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir. Online eğitimin karmaşık doğası, değerlendirme için sofistike bir yaklaşım gerektirir. Burge ve Frewin (1985), Dirr (1987) ve Holmberg (1987) program etkinliğini geliştirmek için çeşitli bileşenlerin birbiriyle ilişkili bir sistem olarak anlaşılması ve ele alınması gerektiğini öne sürmüştür (Kutlu, Doğanay ve Karakaya, 2017). Dolayısıyla yüz yüze eğitimdeki değerlendirme uygulamaları ile online eğitimdeki değerlendirme uygulamaları doğal olarak birbirinden ayrılmaktadır.

Özellikle 2020 yılında ortaya çıkan koronavirüs pandemisi nedeniyle geçiş yapılan online eğitim ile ilgili çalışmalarda, değerlendirme uygulamalarının eksikliği ve yetersizliğini ortaya koyan sonuçlar ortaya çıkmıştır. Karadağ ve Yücel'in (2021) 163 üniversitede (111 devlet ve 52 vakıf) öğrenim gören 17.939 öğrenci üzerinde yürüttüğü araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %51'i öğretim elemanlarının öğretmen becerilerinden 'kötü' ve 'çok kötü' düzeyde memnuniyetsizdir. Online eğitim sürecinin önemli bileşenlerinden biri olan değerlendirme basamağında çeşitli sebeplerle problem yaşanmaktadır. Örneğin Bozkurt (2020: 120) pandemi sebebiyle online eğitime geçiş yapılan birçok ülkede geçme-kalma düzeni üzerine kurulu ölçme ve değerlendirme süreçlerinin askıya alındığını ve geleneksel sınavlar ve testler yerine, yeterli geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları olmaksızın bir anda çevrimiçi sınavlar yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu durumda dönem boyunca yapılan etkinliklerin amacına ulaşp ulaşmadığı hakkında objektif bir değerlendirme yapılamayacağı öngörülebilir. Duman'ın (2020: 105) yaptığı çalışmada ders süreçleriyle ilişkili olarak öğretim elemanlarından alınan dönütlerin öğretmen adayları tarafından yetersiz bulunduğu dair görüşler yer almaktadır. Kavuk ve Demirtaş'ın (2021: 70) araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, ölçme ve değerlendirmenin yapılamadığını ifade etmişlerdir. Sayan (2020) öğretmenlerin uzaktan eğitimde değerlendirme yapılamayacağı ile ilgili görüş bildirdiklerini ifade etmiştir. Demir ve Özdaş (2020) uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yetersiz kaldığını belirtmiştir. Özdoğan ve Berkant (2000) öğretmenlerin uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorun yaşadıklarını tespit etmiştir. Can (2020), uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirmede yetersizlikler bulunduğunu ve ölçme ve değerlendirme uygulamalarının geliştirilmesi

gerektiğini belirtmiştir. Avcı ve Akdeniz (2021: 152) çevrimiçi eğitimler için etkili ölçme değerlendirme sistemlerinin üretilmesi gerektiğini savunmuştur. Akbal ve Akbal (2020: 545) koronavirüs pandemisi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan sorunlara ilişkin yaptıkları çalışmada, bildiklerini uzaktan eğitim sistemi üzerinden yeterince yansıtamayan öğrencilerin, yanlış ya da eksik değerlendirilmesi sorununa vurgu yapmışlardır. Sarı ve Nayır (2020: 963) online eğitimde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yeniden belirlenmesi ve farklı becerileri farklı değerlendirme yöntemleri ve araçları kullanarak yapılandırılmasının gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Öztürk (2020: 659), eğitimde ölçme ve değerlendirme de dâhil olmak üzere uzaktan eğitimin, Covid 19 sürecinde problemlerle karşılaşılan en önemli alanlardan biri olduğunu vurgulamıştır. Zan ve Zan'ın (2020) yaptıkları araştırmada kapsamında öğrenciler, uzaktan eğitimde değerlendirme ve puanlama konusunda adaletsizlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Erhan ve Gümüş (2020), online eğitimde çoğu öğretmenin ölçme ve değerlendirme faaliyeti olarak sadece yazılı sınav yöntemini kullandığı için sınav güvenliği, adalet ve sınav etiği gibi konularda öğrenciler ve öğretmenler tarafından tartışma konusu haline getirildiğini ifade etmiştir. Kaya (2020), öğretim elemanlarının ölçme ve değerlendirmede öğrenci denetimi konusunda zorluk yaşadıklarını belirtmiştir. Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimin hemen hemen her kademesinde yaşanan bu ortak sorunlar, eğitimin amaca ulaşip ulaşmadığı noktasında yanlış kanılara sebep olabilir. Öğrencilerde adaletsizlik duygusu meydana getirerek motivasyonlarını düşürebilir. Öte yandan uzaktan eğitimde sağlıklı bir değerlendirmenin yapılmaması;

- Öğretim faaliyetlerinin hedeften sapmasına,
- Öğrencide yanlış öğrenmelerin meydana gelmesine,
- Öğretim elemanlarının yaşanan sorunları fark etmemesine, bu nedenle gerçekte var olan sorunların çözülmemesine,
- Zaman, iş gücü ve olanakların verimsiz bir şekilde kullanılmasına yol açabilir.

Çalgı dersleri güzel sanatlar lisesi, güzel sanatlar fakültesi, eğitim fakültesi ve konservatuvar gibi kurumların çatısı altındaki müzik ile ilgili bölümlerin en önemli derslerinden biridir. Bu ders bir çalgının icra edilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik etkinlikleri içermektedir. Tüm derslerde olduğu gibi bu dersler de hedeflenen amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğini anlayabilmek için değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Çalgı eğitiminin değerlendirilmesinde daha çok öğrencilerin psikomotor becerileri ölçülmektedir. Ancak öğretim programında hedeflenen becerilerin yalnızca psikomotor kazanımlardan meydana geldiği düşünülmemelidir. Tüm becerilerin bilişsel dayanakları bulunmakla birlikte, pek çok beceri duyuşsal davranışların ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Turgut ve Baykul, 2019: 330). Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımlar farklı ağırlıklarda çalgı dersi içerisinde yer aldığından değerlendirme işleminin bu üç alanı kapsayacak şekilde yapılması önemli görülmektedir. Bütün kazanımların ölçümünden elde edilen veriler, çalgı eğitiminde erişilen başarı hakkında karar verme aşamasında öğretmene kaynak sağlamaktadır. Online eğitim sürecinin ve süreç sonunda ortaya çıkan ürünün değerlendirilmesi ile birlikte programın aksayan yönleri ve materyallerin kullanımında ortaya çıkan sorunlar tespit edilmektedir. Online eğitim yoluyla yapılan çalgı dersinde değerlendirme; öğretim programının, öğretme-öğrenme etkinliklerinin, kullanılan yöntem ve tekniklerin, ders materyallerinin, araç-gereçlerin ve öğrenme ortamının özetle öğretimin başından sonuna yapılan tüm faaliyetler ile birlikte sürece katılanların değerlendirilmesini kapsamaktadır. Dolayısıyla online çalgı eğitiminin

değerlendirilmesine sadece sonuç odaklı değil hem süreç hem de sonuç odaklı bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılması önemli görülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde online eğitim yoluyla yapılan çalgı derslerinde değerlendirmeye ilişkin kaynakların azlığı ile karşılaşılmaktadır. “Öğretim programlarında psiko-motor becerilere önemli bir yer verildiği halde, ölçme ve değerlendirmede bu becerilere aynı önem verilmemiştir. Bunun sebebi psiko-motor davranışları veya beceri ürünlerini ölçmenin oldukça güç oluşu ve bu tür ölçmede kullanılacak araç ve yöntemlerin geliştirilmesinde yetersizlikler bulunuşudur” (Turgut ve Baykul, 2019: 330). Bu nedenle konu ile ilgili geniş bir literatür taraması yapılarak, online eğitim yoluyla sürdürülen çalgı öğretiminin değerlendirilmesinde kullanılabilecek uygulamalar ele alınmış ve aşamalı olarak sunulmuştur.

Online Eğitimde Değerlendirmenin Önemi

Online eğitimde başarının sağlanabilmesi için değerlendirme uygulamalarının etkin bir şekilde yürütülmesi büyük bir önem taşır. Çünkü online eğitimde öğrenciler, sınavtaki öğretmenleri tarafından değil, genellikle bir öğrenme tabanı, web sitesi, video, online ödevler ve sınavlar gibi materyaller yoluyla öğrenirler. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinin takibinde önemli bir role sahip olan değerlendirme aşaması, öğrenme hedeflerine ulaşabilmek için uygun öğretim yöntemlerini ve materyallerini belirlemeye yardımcı olan önemli bir süreçtir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde doğru bir şekilde yönlendirilmesi için doğru bir değerlendirme sistemi kullanılması gerekmektedir.

Online eğitimde öğrencilerin kendilerini ve akranlarını değerlendirebildiği uygulamalar mevcuttur. Böylece öğrenciler, güçlü ve zayıf yönlerini tespit ederek öğrenme ihtiyaçlarını belirleyebilir, süreç boyunca karşılarına çıkan zorlukları aşmak için kendi çözüm yollarını geliştirebilirler. Bu durum öğrencilerin öğrenme sürecinde daha aktif ve sorumlu olmalarını sağlar. Bu bağlamda değerlendirme, bilişüstü becerilerin ve kendi kendine öğrenme becerisinin gelişimine katkısı olan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yüz yüze eğitime oranla online eğitimde değerlendirmenin birtakım zorluklar taşıması muhtemeldir. Öğrenci ve öğretmenin farklı mekanlarda olması, fiziki bir sınıf ortamının bulunmaması, katılımcıların online eğitim konusundaki tecrübesizliği ve öğretmenlerin değerlendirme yöntemleri hakkındaki eksikliği ve tecrübesizliği çeşitli zorluklar yaratabilmektedir. Bu zorlukları aşmanın yolu online eğitimin doğasını anlayarak ve değerlendirme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olarak, bu yöntemleri uygun zaman ve yerde kullanmayı bilmekten geçmektedir. Online eğitimde değerlendirme uygulamalarının doğru biçimde seçilip kullanılması öğrencilere, öğretmenlerine ve diğer eğitim paydaşlarına geri bildirim sağlar. Bu nedenle, online eğitimde değerlendirme sürecinin doğru ve etkili bir şekilde yürütülmesi, öğrencilerin başarısı ve öğretimin niteliği açısından büyük öneme sahiptir. Değerlendirme, online eğitim sisteminin kurulma aşamasından sonuna kadar gerçekleşen eğitsel uygulamaların, hedeflenen kazanımları sağlayıp sağlamadığına cevap üretmesi anlamında da kritik bir nokta olarak görülmektedir (Hotaman, 2020: 735).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, online çalgı eğitiminde değerlendirmenin önemini ve gerekliliklerini ortaya koyarak, çalgı eğitimcilerine online eğitimde kullanılabilecek

değerlendirme uygulamaları hakkında geniş bir perspektif sunabilmektedir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Online eğitiminde değerlendirmenin önemi nedir?
2. Online çalgı eğitiminde kullanılacak değerlendirme uygulamaları nelerdir?

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi; “online çalgı eğitiminde değerlendirmenin önemi nedir ve kullanılacak değerlendirme uygulamaları nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, doküman incelemesi deseninde nitel bir araştırmadır. Araştırmada, betimsel ve gerçekçi bir resmin ortaya konulmasına çalışılmıştır. “Doküman incelemesi; araştırmanın problemi ile ilgili yazılı ve görsel materyallerden elde edilen verilerin ayrıntılı ve derinlemesine analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin önemli bir gösterge olmakla birlikte, daha sonra yapılacak içerik analizlerine de temel oluşturmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Verilerin Toplanması ve Analiz

Verilerin toplanması işleminde önce “Online eğitim” ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmış ve araştırma ile ilgili genel bir içerik belirlenmiştir. Verilerin analizi için dört aşamalı bir yol önerilmiştir. “Birinci aşama tüm dokümanların bir bütün olarak analize konu olmasının mümkün olmadığı durumlarda veri seti içinden örneklem seçilmesi, ikinci aşama kategorilerin belirlenmesi, üçüncü aşama analiz biriminin saptanması ve son aşama elde edilen verilerin rapor edilmesidir” (Cansız Aktaş, 2014). Buna göre verilerin analizinde aşağıda verilen çerçeve kullanılmıştır:

1. Online eğitimin tanımlanması,
2. Online eğitimde değerlendirme konusu ile ilgili kaynaklara ulaşılması.
3. Online eğitimde kullanılan değerlendirme uygulamalarının analiz edilmesi ve online çalgı eğitiminde nasıl kullanılabileceğinin saptanması.
4. Verilerin betimsel bir yaklaşımla rapor edilmesi.

Geçerlik ve Güvenirlik

Elde edilen veriler, eleştirel bir yaklaşımla karşılaştırılarak net bir biçimde sorgulanmış, sunulmuş ve veriler, incelenen dokümanlardan alıntılar yapılarak betimlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Online Çalgı Eğitiminde Değerlendirme

Değerlendirme

Değerlendirme, öğretim ve öğrenme sürecindeki en önemli bileşenlerden biridir. Öğrencilerin ne kadar başarılı olduğunu belirlemek için öğretmenler tarafından kullanılır. Bu nedenle, öğrencilerin akademik başarıları ve diğer yetenekleri ölçmek için doğru değerlendirme yöntemlerinin kullanılması önemlidir. Doğru değerlendirme

teknikleri kullanarak, öğretmenler öğrencilerin güçlü yönlerini ve zayıf yönlerini belirleyebilir, bu sayede daha etkili öğretim stratejileri tasarlayabilirler. Ayrıca, değerlendirme süreci, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını arttırarak, öğrenme sürecine katılımlarını arttırabilir.

Değerlendirme, bir öğrencinin öğrenme düzeyini ve performansını ölçmek için yapılan sistematik bir süreçtir. Bu süreç, öğrencilerin belirli bir ders veya konuda ne kadar bilgi sahibi olduklarını belirlemek amacıyla farklı teknikler kullanılarak gerçekleştirilir. “Değerlendirme uygulamaları testler, sınavlar, proje sunumları, ödevler, performans görevleri, portfolyolar ve öğrenci görüşmeleri gibi birçok farklı yöntemi içerebilir” (MEB, 2017). Dersin ve öğretim programında yer alan kazanımların yapısı ve özelliğine göre bu uygulamalardan biri ya da birkaçı aynı ya da farklı zamanlarda kullanılabilir.

Değerlendirmenin amacı, öğrencilerin öğrenme sürecindeki başarılarını ve başarısızlıklarını belirlemek, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını belirlemelerine yardımcı olmak ve öğrencilerin performansını değerlendirmek ve sonuçta öğrenme sürecindeki gelişimlerini izlemektir. Değerlendirme, öğrencilerin öğrenme sürecindeki motivasyonlarını da arttırmaktadır.

Değerlendirme süreci, öğrencilerin öğrenme sürecindeki zayıf noktalarını belirlemelerine ve geliştirmelerine yardımcı olduğu kadar, öğretmenlerin de eğitim yöntemlerini ve öğrenme materyallerini değerlendirmelerine yardımcı olur. Bu şekilde öğretmenler, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını sağlamak için eğitim yöntemlerini ve öğrenme materyallerini değiştirebilir veya iyileştirebilirler.

Değerlendirme kavramı genellikle ölçme kavramı ile birlikte kullanılagelmiştir. Ölçme, “öğrencilerin belli bir alan ya da konudaki gelişme ve başarılarını uygun araçlar ve yöntemler uygulayarak sayısal sonuçlarla belirleme işidir” (Oğuzkan, 1993: 115). Değerlendirme ise “ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir” (Turgut, 1983: 3).

Hew, Liu, Martinez, Bonk ve Lee (2004), değerlendirmeyi üç ana başlık altında gruplandırarak her bir değerlendirme türünün neleri içerdiğini şu şekilde ifade etmişlerdir:

- Makro Düzeyde Değerlendirme: Makro düzeyde değerlendirme, tüm online eğitim programının değerlendirilmesini ifade eder. Makro düzeyde değerlendirme bir programın güvenilirliğini ve kalitesini sağlamaya yardımcı olur.
- Orta Düzeyde Değerlendirme: Orta düzey değerlendirme, bireysel çevrimiçi eğitim kurslarının değerlendirilmesini ifade eder. Bu değerlendirme seviyesinin merkezinde, çevrimiçi kursları ve öğretimi değerlendirmek için hangi kriterlerin kullanılması gerektiği sorusu yer alır.
- Mikro düzeyde değerlendirme: Mikro düzeyde değerlendirmenin odak noktası online eğitimdeki öğrencidir. İlgili literatür, öğrencinin bireysel olarak değerlendirilmesinin tipik olarak şu üç kategoriden birine veya daha fazlasına girdiğini göstermektedir: (a) öğrencinin online öğrenme algısı, (b) öğrencinin online öğrenme süreci ve (c) öğrencinin online öğrenme ürünü.

Eğitim bilimleri alanında yeni yöntem ve teknikler geliştikçe, eğitim-öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi konusunda yeni bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Hew ve arkadaşlarının (2004) yukarıdaki gruplaması buna örnek teşkil etmektedir. Bu

gruplamaya göre online çalgı eğitiminde sürecin ve programın değerlendirilmesi orta düzeyde; öğrenci başarısının ve gelişim sürecinin değerlendirilmesi ise mikro düzeyde bir değerlendirmedir.

Değerlendirmenin Planlanması

Online eğitimde değerlendirme, belli bir çerçevede yürütülmesi gereken uygulamaları içeren sürecin kapsar. Sürecin yürütülmesinde planlamadan başlayan bir aşamalılık söz konusudur. Örneğin Yalın (2009), değerlendirmenin planlama gerektiren bir süreç olduğunu vurgulayarak değerlendirmenin aşamalarına başlamadan önce

- Öğrencilerin giriş davranışlarının ölçülüp ölçülmeyeceğinin,
- Öğrenciler için ön test uygulanıp uygulanmayacağına,
- Ne zaman uygulanacağına ve bu testte hangi davranışların ölçüleceğinin,
- Öğretim sırasında ve sonunda öğrenci davranışlarının nasıl ve ne zaman ölçüleceğinin planlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Turgut (1983: 217-218) ise değerlendirmenin ilk aşamasının programın hazırlanması aşamasında yapılan yansıtıcı (reflective) değerlendirme olduğunu belirtmiştir. Yansıtıcı değerlendirmede program uygulamaya konulmadan önce;

- Hedeflerin tutarlılığı,
- Hedef davranışların hedeflerle uyumu,
- Konuların ve öğrenme etkinliklerinin hedefleri gerçekleştirme olasılığı,
- Materyallerin ve kullanılacak yöntemlerin öğrenci seviyesine uygunluğu ve değerlendirme araçlarının geçerliği üzerinde uzman ve öğretmen görüşleri toplanmaktadır (Turgut, 1983: 218).

Alan uzmanları, öğretim tasarımcıları ve öğretmenler;

- Program içeriğinin doğruluğunu, sıralanışını ve güncel olup olmadığını,
- Öğretim içeriğinde yer alan hedeflerin, öğretim içeriğinin, seçilen yöntem ve tekniklerin, araç ve gereçlerin doğru belirlenip belirlenmediğini değerlendirirler (Yalın, 2009: 79).

Online çalgı eğitiminde yukarıdaki esaslar dâhilinde bir planlama yapılarak süreçte kullanılacak olan ölçek, gözlem formu gibi veri toplama araçları önceden belirlenebilir. Öğrenci ile olan iletişimin şekline (eş zamanlı/eş zamansız) göre bu araçların uygulama şekline karar verilir.

Tanıma ve Yerleştirme Amaçlı Değerlendirme

Yalın (2009: 83) online eğitimde değerlendirmenin ilk aşamasının tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme (diagnostic assessment) olduğunu ifade etmektedir.

“Tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme, öğretim başlamadan önce öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla yapılır. Bu tür değerlendirme, öğretim etkinliklerinin başlangıç düzeyinin belirlenmesinde ve öğrencilerin bireysel farklılıklarından ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde yol gösterir. Her bir öğrencinin giriş davranışları tespit edilerek nasıl bir öğretim yapılacağına karar verilir. Eğer çoğu öğrenci giriş davranışlarına sahip değilse, giriş davranışları oluşturacak düzeyde kısa ya da

uzun öğretim çalışmalarına yer verilebilir. Program hedefi aşağıya çekilebilir” (Taşdemir, 1997’den akt. 122; İşman, 2011).

Çalgı eğitimine başlamadan önce, tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme yapılarak, öğrencilerin çalgılarında hangi düzeyde oldukları belirlenebilir. Bunun için gözlenecek davranışları içeren bir değerlendirme ya da gözlem formu veya amaca uygun hazır ölçeklerden faydalanılabilir. Tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme yoluyla öğrencilerin sahip oldukları ve sahip olmaları gereken kazanımlar karşılaştırılarak eksikler tespit edilebilir. Bu tespit, uygulamaya konulacak olan programın, öğrenci ve öğretim süreciyle tutarlılığını ortaya koyması bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin online eğitimde kullanılan uygulama ya da programları ne derece kullanabildiği belirlenerek, öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyebilecek değişkenler kontrol altına alınabilir. Bu tür bir değerlendirmenin yapılabilmesi için öğrenci ile eş zamanlı veya eş zamansız iletişim kurmak gerekir. Öğrenci eş zamanlı iletişim yoluyla öğretmenin direktifleri doğrultusunda çalgısı ile ilgili bilgi ve becerilerini sergileyebilir. Öte yandan eğer iletişim eş zamansız olarak gerçekleştirilecek ise öğrenci, öğretmenin daha önceden belirlediği ve öğrenciye teknolojik imkânlarla (mail, mesaj, vb.) ulaştırdığı direktifler doğrultusunda bir video çekerek öğretmene gönderebilir. Bunların yanı sıra öğrencinin çalgıyla ilgili mevcut bilgileri, sahip olduğu teknolojik imkânlar ve bunları kullanma becerisi gibi konular da tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme kapsamına alınabilir.

Süreç Değerlendirme

Tanıma ve yerleştirmeye yönelik değerlendirmeden sonra süreç değerlendirme aşaması gelmektedir. Yalın’a (2009: 212) göre süreç değerlendirme üç aşamadan meydana gelmektedir. Bunlar programın alan uzmanlarınca değerlendirilmesi, birebir değerlendirme ve pilot değerlendirmedir. Uzman değerlendirmesi, programın uygulanabilirliği hakkında uzman görüşüne başvurulmasıdır. Bu uzmanlar, çalgı eğitimcileri, online eğitim uzmanları, öğretim tasarımcıları, bilgisayar ve öğretim teknolojileri uzmanları, materyal tasarımcıları ve ölçme-değerlendirme uzmanlarıdır. Uzmanların ortak görüşleri doğrultusuna program yeniden şekillendirilir. Uzmanlar, öğretim programını şu açılardan değerlendirmektedirler:

- Ünite, konu, hedefler ve kazanımlar,
- Öğretim materyalleri,
- Öğretme-öğrenme etkinlikleri,
- Online eğitim ilkeleri,
- Kullanılacak teknolojiler,
- Ölçme ve değerlendirme.

Yukarıda sıralanan maddeler ışığında değerlendirme işlemine alınan çalgı öğretim programı daha sonra birebir değerlendirme işlemine tabi tutulmalıdır.

“Hedef kitleyi temsil eden üç ya da daha fazla öğrenci ile bire bir etkileşimde bulunarak, geliştirilen programın aksayan yönleri ve öğrencilerin ilk reaksiyonları hakkında bilgiler toplanır. Her bir öğrenciden elde edilen bilgilere dayalı olarak öğretim materyallerinde gerekli değişiklikler yapılır. Birebir değerlendirmeden sonra pilot değerlendirme aşamasına geçilir. Hedef kitleyi temsil eden 8-20 arası öğrenci ile öğretim yapılarak, öğretim süreci, materyaller, ölçme araçları gibi program içeriği öğrencilerle birlikte değerlendirilir.

Dönütlere göre gerekli değişiklikler yapılarak, eğer gerekirse tekrar pilot uygulama yapılabilir” (Yalın, 2009: 213).

Sürecin değerlendirilmesi, çalgı derslerinin sağlıklı işleyip işlemediğini görmek açısından önemli görülmektedir. Bu değerlendirme, öğretmene geribildirim sağlayarak, tespit edilen aksaklıkların giderilmesine imkân verir. Süreç değerlendirme, eğitim sürecinin kontrol mekanizması olarak da nitelendirilebilir. Öğretim programın aksaklıklardan arındırılıp geliştirilerek hedeflerine uygun şekilde yürütülmesini sağlar.

Ürün Değerlendirme

Ürün değerlendirme (summative assessment), süreç sonunda öğrencide meydana gelen davranış değişikliğinin gözlenmesi ve karar verilmesi işlemidir. Ertürk (1972: 113) ürün değerlendirmeyi toplam değerlendirme olarak isimlendirmiştir. Ürün değerlendirme, dönem sonunda öğrencilerin performansı hakkında bir yargıda bulunmaktır (Gelbal, 2013: 12). Bu değerlendirmede, öğrenci başansının etkili ve hatasız olarak belirlenmesinde göz önüne alınması gereken bazı ölçütler İşman (2011: 506) tarafından şöyle sıralanmıştır:

- Derse katılım,
- Sınav sonuçları,
- Dönem boyunca teslim edilen ödevler,
- Sınıf içindeki başarı durumu
- Öğrencinin giriş davranışları
- Dersin hedefleri ve kazanımları.

Online çalgı eğitiminde ürün değerlendirmesi yapılacaksa öğrencinin eğitim sürecinin başından itibaren tüm gelişimi değerlendirmeye alınır. Öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesi göz önüne alınır. Süreç sonunda öğrencinin eğitimin başındaki seviyeye göre nasıl bir gelişim gösterdiği değerlendirilir. Bunun yanında süreç boyunca ders içindeki durumu, derse katılımı, görevlerini yerine getirip getirmediği, çalgısındaki gelişimi ve bireysel performansı değerlendirmede dikkat edilmesi gereken önemli noktalar.

Performans Değerlendirme

Bilişsel alana giren beceriler; yazılı sınav, çoktan seçmeli testler, eşleştirme gibi çok çeşitli ölçme yöntemleri kullanılarak değerlendirilebilmektedir. Ancak çalgı eğitimi el ve kol koordinasyonu başta olmak üzere pek çok psiko-motor beceriyi içerdiği için öğrenciler, performansa dayalı sınavlar yoluyla değerlendirilmektedir. Öğrenci performansı, entonasyon, müzikalite, sağ el tekniği, sol el tekniği, yorumlama becerisi, etüt/eser düzeyi gibi pek çok açıdan değerlendirilmektedir.

Performansa dayalı durum belirlemede öğrencinin bazen; şarkı söylemek, piyano çalmak gibi sunuşları yapması ya da bir takım jimnastik hareketleri göstermesi gerekirken, bazen bir soruna çözüm önermek ya da bir proje tasarlamak gibi yazılı ürünler hazırlamaları gerekmektedir (McMillan, 2007: 72). Dolayısıyla performans değerlendirme, tüm değerlendirme türleri arasında online çalgı eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla kullanılacak en uygun uygulamalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değerlendirme türünde, öğrencinin psiko-motor becerisini sergileyeceği bir videoya ya da çeşitli görüntülü görüşme araçları kullanılarak senkron bir görüşme yapılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Değerlendirme kriterleri ve öğrencinin

çalışmalarını ne şekilde sunacağı değerlendirilmenin planlama aşamasında belirlenmiş olmalıdır. Online çalgı öğretiminde performans değerlendirmede çeşitli araçlardan yararlanılabilir.

“Uçan (2005: 100) çalgı eğitiminde performans değerlendirmede kullanılabilecek araçları şu şekilde gruplandırmıştır:

1. Çeteleme ölçekli araçlar: Gözlenecek davranışların olup olmadığını belirleyen araçlardır.
2. Dereceleme ölçekli araçlar: Gözlenecek davranışların zorluk derecelerinin belirlenerek her bir derecenin betimleyici ifadelerle gösterildiği araçlardır.
3. Hem çeteleme hem dereceleme ölçekli araçlar: Hem gözlenecek davranışların varlığını ya da yokluğunun hem de varlığı halinde yetkinlik derecesini belirleyen ölçme araçlarıdır” (Akt: Güdek ve Öztürk, 2016: 1155).

Yüz yüze yapılan sınavlarda öğretmen, öğrenciyi yakından görebilir ve dinleyerek değerlendirme yapmaktadır. Ancak online eğitim yoluyla yapılan çalgı öğretiminde senkron ve asenkron yöntemler kullanılarak ölçme ve değerlendirme işlemleri yapılabilmektedir. Çalgı eğitimi el ve kol başta olmak üzere pek çok bileşenin aktif olarak görev aldığı becerileri içermektedir. Bilişsel alana giren beceriler yazılı sınav, sözlü sınav, çoktan seçmeli testler, eşleştirme, gibi çok çeşitli ölçme yöntemleriyle psiko-motor beceriler ise performansa dayalı sınavlar-süreçler yoluyla öğrenciler değerlendirilebilmektedir. Değerlendirme formu, geçerliği ve güvenilirliği ispatlanmış ölçekler ya da ölçekli araçlar yoluyla değerlendirme yapılabilir.

Elektronik Portfolyo (E-portfolyo)

Online çalgı eğitiminde değerlendirme yapabilmek için tercih edilebilecek diğer bir yöntem ise elektronik portfolyodur. “Amerikan Ulusal Eğitim Derneği, portfolyoyu belirli bir süreç içinde öğrencilerin göstermiş oldukları çaba ve ilerleme ile gelmiş oldukları başarı düzeyini yansıtan ürünlerden oluşan çalışma koleksiyonu olarak tanımlamıştır” (İşman, 2011:534).

“Portfolyo sözcüğü Latince kökenlidir. Portare (taşımak) ve foglio (kâğıt sayfası) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir” (Sharp, 1997: 273). Portfolyonun yararları şunlardır:

- Çalışmaların değerlendirilmesi amacıyla sistemli bir şekilde bir araya getirilmesi,
- Öğrencilerin gelişim grafiğinin sistemli ve düzenli bir şekilde izlenebilmesi,
- Öğrencilerin yaptıkları akademik çalışmalarını koruma yönündeki doğal eğilimlerin öne çıkarılması.
- Öğrencinin, yapmış olduğu çalışmalara dilediği zaman ulaşabilmesi
- Öğrencinin portfolyodaki çalışmalarına bakarak kendi gelişim süreci hakkında fikir edinebilmesi olarak sıralanabilir. (Demirel ve Altun, 2017: 110).

Öncelikle e-grafik tasarımı, mimarlık, pazarlama gibi alanlarda düzey belirlemeye yönelik değerlendirme aracı olarak kullanılan e-portfolyolar son zamanlarda online eğitimde biçimlendirme/yetiştirme amacına yönelik değerlendirmelerde kullanılmaya başlanmıştır (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2012: 273). “E-portfolyo öğrencinin öğrenme süreci içerisinde performansının ve başarısının kaydedilmesine olanak sağlar. Başka bir deyişle portfolyo öğrenme çıktıları ya da öğrenme hedefleri doğrultusunda öğrenmenin ve gelişimin kanıtlarını sunan araçtır” (İşman, 2011: 536). Gürol ve Demirli (2006: 786) ise e-portfolyonun çalışma performansını arttırdığını,

öğrencinin öğrenmede sorumluluk alma isteğini ve motivasyonu arttırdığını bildirmişlerdir. E-portfolio sayesinde öğrencinin çalgısında geldiği son durum ile birlikte gelişim süreci de açık biçimde görülebilmektedir. Öğrencinin çaldığı gam/etüt/eserlerde zamanla ne gibi bir gelişim gösterdiği, süreç boyunca karşılaştığı problemlerle nasıl baş ettiği, çalgısındaki ilerleme hızı gibi pek çok veri e-portfolio sayesinde elde edilebilmektedir. “E-portfolio oluşturma sürecini gösteren bir Gantt diyagramı hazırlanır. Bu diyagramda hangi tarihlerde ve ne kadar süre ile materyallerin toplanacağı, güncelleneceği, değerlendirilmesinin ne zaman başlayacağı ve sona ereceği gibi bilgiler bulunur” (Demirel ve Altun, 217: 187-188).

Online çalgı eğitiminin değerlendirilmesinde e-portfolio kullanılacaksa bu dosyada nelerin bulunması gerektiği önceden belirlenmiş olmalıdır. Dosya içerisinde öğrencinin süreç başından sonuna kadar çaldığı tüm gam, etüt ve eserlerin olup olmayacağına, olmayacaksa hangi çalışmaların dosyaya dâhil edileceğine yani içeriğin nelerden oluşacağına önceden karar verilmiş olmalıdır. Ayrıca e-portfolioyunun hangi kriterlere göre değerlendirileceği de belirlenmiş olmalıdır. Diğer değerlendirme türlerinden daha uzun bir zaman gerektirmesi e-portfolioyunun sınırlılığı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öz Değerlendirme

Öz değerlendirme öğrencinin kendi kendini değerlendirmesidir. Eğitimin sonunda öğrencinin kendi başarısı hakkında bir yargıda bulunması işidir. Öz değerlendirmede öğrenci, güçlü ve zayıf yönlerini, kendi eksikliklerini ve sürecin aksamasına sebep olan faktörleri tespit ederek daha sonraki süreçlerde nelere dikkat etmesi gerektiğini fark edebilir ve çalışmalarını buna göre şekillendirebilir. Mistar (2011) öğrencilerin planlama, uygulama, izleme ve değerlendirmede daha fazla sorumluluk almasını desteklediği için öz değerlendirmenin eğitimciler tarafından savunulduğunu ifade etmiştir. Öz değerlendirme, öğrencinin kendi bilişsel süreçlerine, ortaya koyduğu ürünlere ve kullandığı stratejilere dayalı olmasından dolayı bilişüstü bir etkinliktir (Eslinger, 2004: 20'den akt: Cihanoğlu, 2008: 33).

Öz değerlendirmenin avantajları aşağıda sıralanmaktadır:

- Öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif katılımını sağlar.
- Öğrencilerin hedef koyma ve zaman yönetimi becerilerini geliştirir.
- Öğrencilerin önceden belirlenmiş olan değerlendirme ölçütlerinden haberdar olmalarını sağlar.
- Öğrencilerin hızlı bir şekilde dönüt alabilmelerini sağlar.
- Öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirme becerisini geliştirir (Dungan ve Mundhenk; 2006'dan akt: Algan, 2015: 16).

Öz değerlendirmede öğrenciler değerlendirme kriterleri ve nelerin değerlendirme kapsamında olduğu hakkında önceden bilgilendirilmelidir. Öz değerlendirmede, değerlendirmeye alınacak konuların ve kriterlerin bulunduğu formlar, listeler ya da çizelgelerden yararlanılabilir. Bu araçlarda yer alacak olan maddelerin hem sürece hem de süreç sonundaki duruma dayalı olması daha kapsamlı bir değerlendirilmeye imkân tanıyacaktır.

Akran Değerlendirme

Akran değerlendirme, öğrencinin aynı düzeydeki öğrencilerin çalışmalarını, güçlü ve zayıf yönlerini, başarı durumunu değerlendirdiği bir uygulamadır (Topping, Smith,

Swanson ve Eliot, 200: 150). Burada öğrenci kendini diğer arkadaşlarının gözünden görür. Kendisinin fark edemediği ancak sınıf arkadaşlarının dikkatini çeken ayrıntıları görme fırsatı bulur. Kendisi de sınıf arkadaşlarının başarı durumları ve ortaya çıkardıkları öğrenme ürünleri hakkında yorum yapma fırsatı bulur.

“Akran değerlendirme, hem biçimlendirme hem de düzey belirleme amaçlı değerlendirme etkinlikleri içerisinde yer almaktadır. Akran değerlendirme yükseköğretimde daha çok biçimlendirmeye yönelik değerlendirme aracı olarak öne çıkmakta iken, kitlesel açık çevrimiçi derslerle birlikte düzey belirleme amaçlı olarak kullanımı da yaygınlaşmaya başlamıştır”(Ashton ve Davies, 2015’ten akt: Baran, 2020: 33).

Ballantyne, Hughes ve Mylonas’a (2002: 428) göre akran değerlendirme, derse aktif katılımı arttıran, sorumluluk duygusunu geliştiren, eleştirel düşünme becerisine ve öz yeterliğe olumlu katkıları olan bir kavramdır (Akt: Cihanoğlu, 2008: 10). Online eğitimin yürütüldüğü sistemlerde, mesajlaşma, video konferans, chat odaları gibi sosyal iletişim araçları da bulunmaktadır. Online çalgı eğitiminde bu iletişim araçları kullanılarak akran değerlendirme yapılabilir. Davies (2002: 308-309) akran değerlendirme ve öz değerlendirmenin bir arada kullanılmasının daha iyi bir yöntem olduğunu ve elde edilen sonuçların daha güvenilir olacağını ifade etmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yüz yüze eğitim ile online eğitim arasında uygulama farklılıkları olduğundan değerlendirme biçimleri de birbirinden farklıdır. Yüz yüze çalgı eğitiminde dersin içeriğine göre tek bir değerlendirme yöntemi yeterli olabilirken online çalgı eğitiminde hem eğitim-öğretim süreci hem de değerlendirme süreci farklı yöntemlerle gerçekleştirilebilmektedir. Yüz yüze eğitimde, sınıf ortamında öğretmen öğrenciyi doğrudan gözlemleyebilmektedir. Değerlendirme yapmak amacıyla veri toplama işlemi online eğitime göre daha sade olabilmektedir. Ancak online çalgı eğitiminde, öğrenciyi eğitimi süresince ve süreç sonunda gözlemleyebilecek başta ses ve video dosyası olmak üzere birden fazla dosyaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenlerle online eğitimdeki değerlendirme yüz yüze eğitimdeki değerlendirmeye göre daha kapsamlı ve karışık bir dizi uygulamayı gerektirmektedir. Alanyazında konu ile ilgili çalışmalar analiz edilmiş ve araştırmanın sonuçlarına yönelik öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- Online çalgı eğitiminin değerlendirilmesi yalnızca sonuç odaklı değil; hem süreç hem de sonuç odaklı bütüncül bir yaklaşımla yapılmalıdır.
- Online çalgı eğitiminde yüz yüze etkileşim mümkün olmadığı için, değerlendirme aşamasında uygun değerlendirme araçları kullanılmalıdır.
- Eğitimin başında öğrencileri tanımak ve hazırbulunmuşluk seviyelerini belirleyebilmek amacıyla tanıma ve yerleştirme amaçlı değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirme öğretimin programının şekillendirilmesinde ve kullanılacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde etkili olduğu gibi öğrenci merkezli eğitimin ilkelerine de uygun bir aşamadır.
- Online çalgı eğitiminde değerlendirme aşamasının da planlanması gereklidir. Neyin değerlendirme işlemine alınacağı, ne zaman ve hangi değerlendirme uygulamalarının yapılacağı, hangi kazanımların değerlendirileceği ve ağırlıklarının ne olacağı planlama aşamasında belirlenmelidir.
- Öğretme-öğrenme faaliyetlerinin kontrol altında yürüdüğünden emin olmak için sürekli bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Online çalgı derslerinin sağlıklı

ve verimli sürüp sürmediğini belirlemek amacıyla süreç değerlendirme yapılmalıdır. Programın aksayan yönleri tespit edilerek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Süreç sonunda ürün değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirmede öğrencinin çalgısında geldiği düzey ile birlikte, sürecin başındaki hazırbulunuşluk seviyesi, süreç içerisindeki gelişimi, derse katılımı, ödevlerini yerine getirip getirmediği de değerlendirilmelidir.
- Online çalgı eğitiminin değerlendirilmesinde e-portfolyodan faydalanılabilir. E-portfolyo öz-değerlendirme imkânı sağladığı için öğrenci çalgısında nasıl gelişme gösterdiğini net bir şekilde görülebilir.
- Online çalgı eğitiminde akran değerlendirme ve öz değerlendirme yöntemlerinden faydalanılabilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Veri Toplanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Veri Analizi: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50)

Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Acquisition: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Analysis: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Writing up: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Submission and Revision: 1. Author (%50), 2. Author (%50)

Kaynakça / References

- Akbal, H. ve Akbal, H. İ. (2020). Covid-19 Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunların öğrenci bakış açısına göre ahp yöntemi ile incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(22), 533-546. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1293986>
- Algan, E. (2015). *Yükseköğretim öğrencilerinin değerlendirme tercihlerine ilişkin yapısal modellerin incelenmesi: Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Ashton, S. ve Davies, R.S. (2015). Using scaffolded rubrics to improve peer assessment in a MOOC writing course. *Distance Education*, 36(3), 312-334. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01587919.2015.1081733>
- Avcı, F. ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1442067>
- Ballantyne, R., Hughes, K. ve Mylonas, A. (2002). Developing procedures for implementing peer assessment in large classes using an action research process. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 27(5), 427-441. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0260293022000009302?journalCode=caeh20>
- Baran, H. (2020). Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 28-40. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1179572>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1215818>
- Burge, E. J. ve Frewin, C. C. (1989). Self-directed learning in distance learning. *In Lifelong Education for Adults*, Pergamon, 260-262. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780080308517500837>
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/24989>
- Cansız Aktaş, M. (2014). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (Ed: M. Metin). *Nitel Veri Toplama Araçları* (s. 337-371), Ankara: Pegem Akademi.
- Cihanoğlu, M. O. (2008). Alternatif değerlendirme yaklaşımlarından öz ve akran değerlendirmenin işbirlikli öğrenme ortamlarında akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkileri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Davies, P. (2002). Using student reflective self assessment for awarding degree classifications. *Innovations in education and teaching international*, 39(4): 307-318. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13558000210161034>
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/58895/775620>
- Demirel, Ö. ve Altun, E. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: a panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5-22. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0047239520934018>
- Dirr, P. J. (1987). *Critical questions in the evaluation of distance education*. In Third Annual Conference on Teaching at a Distance, Madison, WI.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi* 49(1), 95-112. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1200448>
- Ellington, H. (1997). *Making effective use of peer and self assessment*. The Robert Gordon University.
- Erhan Ç. E. ve Gümüş, Ş. (2020). Küresel salgın sonrasında yükseköğretimde fırsatlar ve riskler: üniversitelerin geleceği. *Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği*, 181-193. https://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/bilim-ve-dusun/TUBA-978-605-2249-46-8_Ch9.pdf
- Eslinger, M. E. (2004). *Student Self-Assessment In An Interactive Learning Environment: Technological Tools For Scaffolding And Understanding SelfAssessment Practices*. (Unpublished Doctoral Thesis). Berkeley: University Of California.
- Gelbal, S. (2013). *Ölçme ve değerlendirme*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 1802.
- Güdek, B. ve Öztürk, D. (2016). Viyolonsel öğretiminde öz değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin performansına ve tutumlarına etkisi. *Turkish Studies*, 11(3). https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=19207
- Gürol, M. ve Demirli, C. (2006). *E-portfolio sürecinde öğrenci motivasyonu*. 6th International Educational Technology Conference, 19-21 April 2006, 775-786.
- Hew, K. F., Liu, S., Martinez, R., Bonk, C. ve Lee, J. Y. (2004). Online education evaluation: what should we evaluate? *Association for Educational Communications and Technology*, 243-246. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED485142.pdf>
- Holmberg, B. (1987). The development of distance education research. *American Journal Of Distance Education*, 1(3), 16-23. <https://www.learntechlib.org/p/139179/>.
- Hotaman, D. (2020). Online eğitimin başarısı açısından biçimlendirici değerlendirmenin önemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(73), 729-738. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/onlne-etmn-baarisi-aisindan-bmlendrc->

deerlendirmen-nem-the-importance-of-formative-evaluation-for-success-of-online-educ.pdf

İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim (4. Sınıf)*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1276119>

Kavuk, E. ve Demirtaş, H.(2021). COVID-19 Pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-International Journal of Pedandragogy*, 1(1), 55-73. <https://trdoi.org/10.27579808/e-ijpa.20>.

Kaya, S. (2020). *Zorunlu Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar: Öğretim Elemanı Ve Öğrenci Görüşleri*. EJER Congress 2020 Bildiri Özetleri Kitabı, 135-137.

Kırtak Ad, V. N. (2020). Fizik Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Dair Görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 2(2) 78-90. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1252463>

Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2017). *Ölçme ve değerlendirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.

McMillan, T. E. (2007). The relative influence of urban form on a child's travel mode to school. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 41(1). 69-79. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0965856406000620>

MEB (2017). *Ortaöğretim kurumları biyoloji dersi öğretim programı (9-12. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.

Mistar, J. (2011). A study of the validity and reliability of self-assessment. *Teflin Journal*, 22(1), 45-58. <https://core.ac.uk/reader/233167910>

Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2000). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1265175>

Öztürk, R. (2020). "COVID-19: pathogenesis, genetic polymorphism, clinical features and laboratory findings". *Turkish Journal of Medical Sciences*, 50(9), 638-657. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32512673/>

Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975. https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=44335

Sarıbaş, M. ve Meydan, A. (2020). Coğrafya bölümü öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye karşı tutumları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 95-106. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1347622>

Sayan, H. (2020). *Covid-19 pandemisi sürecinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Bilişim Teknolojileri Online Dergisi, (11)42, 100-121. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1240294>

Sharp, J. E. (1997). *Using portfolios in the classroom. in frontiers in education conference. 27th Annual Conference. Teaching and Learning in an Era of Change. Proceedings, 1, 272-279.*

Simonson, M. Smaldino, S. Albright, M. V. ve Zvacek, S. (2012). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education (3. Baskı).* New Jersey: Prentice Hall.

Taşdemir, M. (1997). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim.* Ankara Üniversitesi Yayınları.

Taşkın, G. ve Aksoy, G. (2021). Uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 622-647. <https://dergipark.org.tr/en/download/articlefile/1877427#:~:text=Elde%20edilen%20bulgulara%20g%C3%B6re%20%C3%B6%C4%9Fretmenler,sosyalle%C5%9Fme%20bak%C4%B1mdan%20zarar%20verdi%C4%9Fi%20g%C3%B6r%C3%BC%C5%9F%C3%BCndedir.>

Topalak, Ş. (2021). Müzik öğretmenlerinin bakış açısından pandemi döneminde online eğitim. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 291-308. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1762988>

Topping, K. J., Smith, E. F., Swanson, I. ve Elliot, A. (2000). Formative peer assessment of academic writing between postgraduate students. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 25(2), 149-169. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/713611428>

Turgut, M.F. (1983). *Program değerlendirme. Cumhuriyet döneminde eğitim.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme (9. baskı).* Ankara: Pegem A yayıncılık.

Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum.* Ankara: Evrensel Müzikeyi.

Yalın, H. İ. (2009). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. (30. basım).* Nobel Akademik Yayıncılık.

Yamamoto Telli, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1051865>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. baskı).* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zan, N. ve Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan edebiyat fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 1367-1394. https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=44365